

Kako kotirati kvote?

Zašto je Vlada Crne Gore donijela odluku o ograničenju uvoza radne snage („sezonaca“)? Zašto su uvedene kvote za strane radnike? Zašto baš 39.450? Zar javnost nije zavrijedila jasnija objašnjenja?

Kako se može tumačiti ova odluka?

Šta ekonomisti, ali i neekonomisti, govori činjenica da je protekle godine u Crnoj Gori radilo oko 45.000 „sezonaca“? Kako tumačiti ovaj podatak u kontekstu podatka da je broj sezonaca veći od broja nezaposlenih u Crnoj Gori, odnosno da je broj sezonaca na nivou od oko 1/3 ukupnog broja zaposlenih u Crnoj Gori? Kako ovaj podatak tumačiti ako je broj sezonaca nešto manji od broja zaposlenih u crnogorskom „javnom sektoru“ (državi)?

Zar na prvi pogled to nije podatak koji ukazuje na **brz razvoj** Crne Gore? Zar država koja je imigraciona nije na putu razvoja? Da li sezonci dolaze tamo gdje nema razvoja, gdje nema gradnje, gdje je veliko siromaštvo? Zaista, da li to što ljudi iz Bosne i Hercegovine, Srbije, Makedonije, iz nekih zemalja članica Evropske Unije, dolaze na zaradu u Crnu Goru ne govori **o snazi liberalnog ekonomskog sistema** koji se do skoro razvijao u Crnoj Gori? Zašto odjedanput strah od stranaca „sezonaca“? Zašto kvote? Zašto ograničenja?

Zar je moguće da je razlog uvođenja kvota u zaštiti domaće radne snage? Ko je „branio“ nezaposlenim rezidentima da se bave poslovima „sezonaca“? Da li je ozbiljno opravdanje da Crnogorci neće da beru breskve i miješaju beton ili čiste sobe, jer je to naporno ili ispod časti? Zar je ozbiljan argument i to da su nadoknade za taj rad ljudima iz Crne Gore niske i da bi domaći rezidenti radili samo kada bi sezonski poslovi bili plaćeni mnogo više? Da li možemo iz ovoga da izvučemo makar dva logična pitanja? Prvo pitanje je zašto neko ko je nezaposlen iz Crne Gore neće da radi po cijeni po kojoj to hoće nezaposleni stranac (sezonac)? Drugo pitanje je zašto stranac hoće da radi po nižoj cijeni od one koju „traži“ nezaposleno lice u Crnoj Gori? Da li i ova pitanja govore **o razlici u nivou razvijenosti** odnosno o percepcijama razvijenosti između Crne Gore i dijela regiona?

Ako se svi ovi podaci o sezoncima mogu (i trebaju) shvatiti kao odraz snage tržišta i razvoja u Crnoj Gori, zašto je Vlada **posegla za protekcionizmom**, zašto ugrožava osnove sistema koji je doveo do imigracije? Da li se izračunao trošak koji će kvote izazvati poslodavcima? Zar nije za očekivati da će cijena rada sada da poraste? Zar nije poznat osnovni tržišni princip da ograničenje konkurencije vodi porastu cijena? Da li će ubuduće sezonski radnici imati toliki pritisak konkurencije, ako je poslodavcu ograničeno pravo „uvoza“ zaposlenih iz inostranstva? Zar to neće povećavati cijenu usluge ili proizvoda koju poslodavac proizvodi? Ko to plaća?

Da li su ukalkulisani svi **administrativni troškovi** izdavanja dozvola? Koliko će trebati papira za dobijanje te dozvole? Koliko će se gubiti vremena? Koliko će ljudi u administraciji raditi na izdavanju dozvola? Koliko će biti „istraživanja“ da se dođe ko će biti u tih 39.450 radnika? Kakvi će biti procesi prijavljivanja? Koliko će biti organizovano sastanaka na raznim nivoima da se prati ispunjenje plana kvota? Koliko će biti TV emisija? Koliko troškova i koliko gluposti?

Kako treba da se organizuju poslodavci i njihove firme da bi se primijenila i ispoštovala logika kvota? Zar im u firmi neće trebati „odjeljenje za kvote“? Zar nam neće trebati samo ljudi koji se bave kvotama? Koliko to košta? Zar to ne povećava cijenu proizvoda i usluge koju pruža poslodavac? Da li će npr. hoteli i restorani u Crnoj Gori biti konkurentni i interesantniji za turiste, ako znamo da cijene u okruženju padaju? Zaista, da li je neko izračunao kako će ovi troškovi uticati na naš turizam, građevinarstvo, poljoprivredu? Da li zaista sistem kvota doprinosi povećanju konkurentnosti naše ekonomije?

Da li shodno protekcionističkoj logici koja stoji iza ovakve odluke treba misliti samo o broju radnika, o kvoti, ili, shodno **tržišnoj logici, i o cijeni i efikasnosti?**

Zašto protekcionisti žele da ubijaju konkurentnost naše ekonomije? Valjda nema sumnje da svako zna da svaki protekcionizam košta, ima troškove? Ko plaća te troškove? Zar to nije potrošač, turista, odnosno kupac stana, voća, povrća,...?

Da li je uvođenje kvota na liniji borbe protiv **korupcije**? Zar nije za očekivati da će kvote uvesti razne vidove korupcije, u državi, u firmi, u raznim agencijama? Ko će to da plati? Zar to neće uvijek platiti krajnji kupac?

Da li možemo uskoro očekivati kvote za uvoz npr. automobila i raznih dobara, da bi se zaštitila i razvila njihova „domaća“ proizvodnja i zaustavio **odliv** novca iz Crne Gore? Kada se jednom krene sa kvotama, gdje će biti kraj?

Ako je logika kvota počela da trese Vladu, zašto se ne razmišlja i o uvođenju **kvota u administraciji**? Zašto se praksa uspostavljanja kvota za radnike u poljoprivredi, turizmu, građevinarstvu i sl ne primijeni i za administrativne radnike i čitavu crnogorsku administraciju? Zašto kvotama ne ograničiti zaposlenje u republičkoj i opštinskoj birokratiji? Zar bi neko posumnjao u ekspertnost ljudi iz administracije koji mogu da budu toliko **precizni** u određivanju kvota za djelatnosti u kojima **ne rade i o njima malo znaju**, kada bi to radili (određivali kvote) za njihov posao u administraciji koji bi trebalo da im je mnogo više poznat? Zar im to neće biti lakše, jer je broj sezonaca za koji se određuju kvote manji od broja zaposlenih **u crnogorskoj budžetskoj industriji**?

Da li je upravo odgovor na pomahnitali protekcionizam u Crnoj Gori **strah budžetske industrije od slobodnog tržišta**? Zar ne treba na vrijeme stvarati svoje „slobodno“ budžetsko tržište, svoj atar administrativnih nadležnosti i tako sačuvati svoje zagarantovano radno mjesto u toj industriji?

Zaista, da li razvoj i veći dohodak, što širi poresku osnovu („mogućnost za veće prihode države“) brže šire **protekcionističku** ili **preduzetničku logiku**? Odnosno, da li je za **novocrnogorski protekcionizam** kriv liberalizam koji je stvarajući veće poreske osnove pokrenuo **pohlepu** budžetske industrije?